

SPLAV!

PŘÍLOHA Z DÍLEN

Anglická překladatelská dílna

vedla Lucie Mikolajková

V dílně jsme letos pracovali s povídkovým textem amerického spisovatele Roberta Olena Butlera nazvaného Severance (česky Oddělení). Je to série dvaadesáti kratičkých mikropříběhů, vycházejících ze dvou základních premis: 1) ve stavu extrémního citového vypětí člověk mluví a uvažuje rychlostí 160 slov za minutu, 2) po oddělení hlavy od těla přetrvává v mozku vědomí ještě další zhruba minutu a půl. Všechny povídky mají tedy přesně 240 slov a jsou jakýmsi „záznamem“ posledních myšlenek lidí, kteří přišli o hlavu. Jedná se o skutečné historické postavy, osoby smyšlené, ale zastoupena jsou i zvířata, a na závěr knihy také samotný autor.

Zuřivé oči

apačský válečník popravený mexickými vojáky v roce 1880

přeložila Natálie Stehlíková

na sobě nic než bederní roušku na nohách mokasíny a kolem hlavy ovázaný šátek, tvář a hrud' a paže potřísněné barvy však nevnímám neřádím se zrak upírám na horizont až někde za vysoké keře mesquite a borovice a skály a jsem připravený k boji i když nemám luk ani šíp dokonce ani pušku, skloním se k bledé tváři v tmavě modré uniformě, to on byl první komu má ruka přinesla smrt a čekám zda někde poblíž nezaslechnu jeho duši, vlasy má jako oheň tvář plnou drobných vybledlých teček snad si je tam namaloval aby s hvězdami se spojil ústa dokořán ani hlásek z nich už neunikne hluboko v hrudi mu vězí můj šíp položím ruku na pažbu jeho pušky, pořád ještě nasloučím ale neslyším vůbec nic zpěv ptáků ani cvrkot hmyzu – *kdejsi, nepříteli můj?* – a slunce zapadá a ruce mám prázdné a tančím, našlapuju jako žena s lokty pevně přitisknutými k tělu moje tvář ve slábnoucím světle je jak z kamene, obzor má barvu dávno zaschlé krve, tělo si pokradmu tančuje a každý sval se chvěje v rytmu neslyšného bubnu a já jsem tu sám, ale kdepak, zašeptá jeho duch je teď vedle mě, v roušce a mokasínech a tančíme spolu skoro bez pohnutí téměř se dotykáme já a ten muž s vlasy jako oheň

Agnes Gwenlanová

tovární dělnice, již usekl hlavu výtah v roce 1899

přeložila Anna Halfarová

rachot lomu, celý den rány a dunění, talíře se třesou a máma sebou pokaždé cukne, táta je tam venku a láme skálu a pak on a strýčkové u ohně zpívají a já se zachumlám a zpěv mě ukolébá ke spánku *ar hyd y nos* zpívají *po celou noc* a já se choulím na slaměné matraci namačkaná spolu se stovkami dalších v podpalubí venku v temnotě nás obklopuje ze všech stran oceán a máma leží na palandě nade mnou a já slyším jak oplakává tátu kterého rozdrtila padající břídlíce takhle se umírá v kamenolomu, paní Svoboda nás sleduje, jak proplouváme okolo, pochodeň má zvednutou v soumraku a ta najednou vzplane elektrickým světlem a my zalapáme po dechu a propukneme v jásot a kotvíme v přístavu na jedné straně město na druhé Ellis Island, přes bok lodi se přehoupne košík a z něj se vynoří cosi nového a zvláštního banány hned bych jeden snědla celý i se slupkou ale muž s hrubými rukama zvyklýma lámat kámen se ke mně skloní a oloupe mi ho a já ho jím a je to dobré a on je pryč a my jsme v otevřeném voze tramvaje, máma a já, a vůz nás veze nahoru po Broadway okolo nás baráky vyšší než hory a tvrdší než břídlíce a pronajatý pokoj je temný a obklopuje nás jako moře a on mi tichounce zpívá do ucha *spi má milá spi mír at' tě provází* a já *šeptám dobře, tati, dobře*

Matouš výběrčí daní a apoštol, popraven etiopským králem Hirtakem v roce 78 n. l.

přeložil Michal Skala

mírně nahořklé, taková je vůně toho vína, na starce s krhavými očima dopadá stín mé celnice a ten praví *váženy publikáne prosím tohle je víno kvality uskutku nevalné já opáčím pokud je víno kořeněné pelyňkem přidává se k třináctiprocentní dani římskému císaři ještě dalších pětadvacet procent navrch tím pádem mi dlužíš ještě tři drachmy* a očekávám že proti takové výměře cla bude protestovat neboť jsem mu napařil tu nejvyšší možnou sazbu a pak mu vypočítám ještě další daně za koně za vozík na kolech za mýtné na mostě který musí překročit a já ho vyslechnu a dovolím mu aby mě přesvědčil o zmírnění tak vysokého cla o pár procent i tak mi ještě zůstane slušný zisk rukou kterou píši si výmluvně třu palcem o ukazováček čekám ale on mlčí a Galilejské moře za ním je zalito žhnoucími paprsky slunce ale to není všechno hřbety vln se vzdouvají jako šlehající plameny a já se roztřesu a dnes se po obloze honí jen mraky je mlha a padá déšť a on říká *následuj mě* a jsme v Káně Galilejské, on se svou matkou a ostatními jež povolal není tu žádného vína a on mávne rukou nad šesti džbány s vodou a najednou z nich cítím delikátní zralé víno to se při třináctiprocentní sazbě cla daní deseti drachmami za džbánek *utíš se* říká mi on

Benita von Berg německá baronka, popravená Adolfem Hitlerem za špionáž v roce 1935

přeložil Michal Skala

ještě doutnající špačkem si zapalují další cigaretu mojí celou v Plötzensee líně stoupá hustý tabákový dým a já zhluboka potáhnu a zadržím kouř v plicích, k věžeňskému mundúru vlněné ponožky na nohách jen si tak moci nalíčit a napudrovat tvář a zvýraznit rty šarlatovou růží jsme do sebe zavěšeni a zpíváme si Brechta klub se hemží lidmi a kam oko dohlédne jen kouř konferenciér ve fraku s bílým motýlkem mi kyne *vítejte v kabaretu, madam, pusťte tu soudružku lišku, co máte uvázanou kolem krku, vždyť je taky rudá* a teď jsme v Mnichově žena, zahalena v hedvábí a pod ním jen nahé tělo vyhoupne se na stůl smysly mi zaplaví vůně jejího ženství cigaretu nechám v ústech a ruka mi klesne z vedlejší cely doléhá pláč ruka mi vklouzne do hrubých věžeňských kalhot až k mé šterbince jako ta její když se nade mnou tu a tam mihla na stole tvář má napudrovanou rty šarlatové Friedrichstrasse plane v záři elektrických lamp jedeme po ní v taxíku neohrabaná polská ruka mi zajede mezi nohy do ucha mu šeptám *kapitáne, vaše země je v nebezpečí*, jako bych ho snad milovala naše hlasy stoupají kouřem a my teskně zpíváme: *to byly časy, teď je to ale všechno pryč* kráčím tmavou chodbou do cely se sekyrou a kat se ke mně otočí a má frak a bílého motýla a říká *vítejte*

Dave Rudabaugh psanec a krátce člen gangu Billyho Kida, popraven občany města Parral v Mexiku v roce 1886

přeložila Alena Vrabcová

už je připravený se na mě vrhnout nějaký vojcl mě volá ať vyjdu ven já jsem mladej a nervózní a do ruky mi vklouzne můj Colt Army 1860 moje první láska, ořech v dlani černej prach a náboje zabalený v papíru a zablejskne se osmipalcová hlaveň ta už je na světě pěkně dlouho a přesně ví co

dělat černění je skoro úplně pryč ale daj se tam rozeznat lodě s vysokějma stěžněma jsou vyřezány na válci texaský loďstvo rozprášilo Mexičany kolem mě jejich tmavý tváře chňapaj po mně rukama o chvíli pozdějc už mám v ruce svůj kolt můj Mírotvůrce štěká jak pes když cejtí koně ve stáji tlustej Mexikánec odletí od stolu moje kulka mu narvala sombrero do hlavy a za rameno mě popadne Billy, Kid je mrtvej ale jsou tu ty jeho oči, modrý jak obloha v prvním poledni, a rameni ucítím jeho malou ruku, on má zatraceně mrňavý ručičky, jak nějaká holka, Billy zašeptá *jedem* a já zvednu ruku a dotknu se tý jeho a držím svůj první Colt fešáckej a dlouhej, pěkně podle poslední módy, a bouchá a kope a rozpaluje se a vojcl padá k zemi, moje první obět, a říkám mu *to jsem já*, a naráz před sebou vidím celej svůj život v ruce revolver prst na spoušti mi tuhne vzrušením stejně jako můj péro a já jedu ostrým tryskem a ležím pod hvězdama a Billy spí opodál tiše jak nějaká holka

DRAK bestie, sfata svatým Jiřím v roce 301

přeložila Alena Vrabcová

trhat sápat svištět vzduchem třesou se skrčci, masíčko sníme dštím svůj spalující dech masíčka začnou zpívat kvílivé písně kvičí a sténají v chřtánu mě svrbí údy co zápolí s mým jazykem mrskaří sebou jsou šfavnatí a měkčí a hezky křupou mezi zuby požírám prokrvená těla jsou štavnaťoučká chlemtám krev zdá se mi krásně sladká usadím se stočím si nohy pod sebe a složím silná křídla po masu a krvi se dostaví mír útroby se utiší už to v nich neškručí neškrundá všechno je pryč trháni sápaní svištění vzduchem všechno je za mnou další masíčka běží a mizí sleduju je pozorně připomínají mi mé malé skořápkáčky když se derou ven z vajíčka mrňaví a nemotorní, křídla už spí zavřou oči a zas je otevřou a všude kolem jsou rozechvělé zelené vrcholky hor a nad nimi visí obrovská koule žhavého dechu strašně vysoko tam jednou zaletím ale teď ne, teď si odpočinu, vše ztichne a všude mír kterému nerozumím nasycené útroby a sladce ztěžklé nohy a třepotání konečků křídel, jazykem ochutnávám vzduch a ještě jednou a naráz se přede mnou zjeví jeden z těch co je požírám jen se tak rychle mihne a já se zeptám svých útrov zda touží ještě po tomhle soustu a rychle vstanu a zaútočím a tenhle mrňous vůbec nevypadá měkce ale blýská se ve slunečním svitu a sedí na podivném tvorovi s protáhlou tváří a rukou nade mnou kreslí zvláštní znamení nahoru a dolů a ještě napříč

Jezerní paní kouzelnice, již setnul hlavu Balin, rytíř dvou mečů, kolem roku 470

přeložila Lucie Horáková

potápím se hluboko plavu v jeho vousech i přes to všechno co dovedu mi dech rychle dochází, přese vše co mě naučil, můj Merlin, zasněžil mě do tajemství čar a lektvarů – dračí krev a jmelí a starý dub – ujařmil mé sny, abych jim mohla vládnout já sama svou vůlí, krmil mě čtyřmi jedy – mandragorou a blínem a čarovníkem a svým tupým mečem, svým mužstvím – tyhle utrejchy mi podával až jsem se žádného z nich nemusela bát kůže už mě nepálila a svaly se nesvíraly v křeči a kosti se netrášly a místo toho jsem zesílila a získala vychytralost a podmanila si všechny živly a on mi ukázal jak si obnažit hadra a klín a jak tiše tančit a já tančím zatímco on spí a točím se a volám a on se propadá hlouběji do snů a z rukou mu vypadne kouzelná hůl

a já nadzvednu jeho plášť a určitě se mu musí zdát o mně protože jeho meč je vztyčený a já po něm sáhnu a urvu ho – takhle už nepronikne do žádné další ženy zbytek života prožije jen se vzpomínkou na mě – a ten meč mi v ruce roste a tvrdne v kalenou ocel a jeho rozervaný kořen se zhojí v jílec a hrušku a já se potopím hluboko do svých černých vod kde budu čekat na jeho předvolání a jeho meči dám jméno Excalibur

Lady Jane Greyová na pouhých devět dnů anglickou královnou, popravená „Krvavou Marií“ v roce 1554

přeložila Veronika Říhová

určitě mě miluje, můj drahý John Aylmer, který mě tak neúnavně učí latině a řečtině a francouzštině a italštině – o cara mio – ukazováčkem se zlehka dotkne jamky na mém hrdle a říká mi do ucha, že *Jane est omnes divisa in partes tres* a já chodím po zemi vezdejší teprve pouhých čtrnáct let když tato láska začíná klíčit a John mě jemně vezme prstem pod bradou a jeho tvář se ke mně skloní a lid se zavlní a padá na kolena s hlavami sklopenými, mám na hlavě korunu a zdobí mě brokát zářící zlatem a stříbrem – ale mě zajímají pouze nové šaty a ne koruna, po které tak lační můj muž a jeho otec – a nejsem tak vysoká jak vypadám, to dělají ty střevíce na podstavcích potácím se na nich jako na chůdách a nasedám do královské lodi a pluji po potmělé hladině řeky a všechny zraky Londýna se na mě upínají a Edward můj král je mrtvý a hlava mu klesne a z hrudi se mu vydere bolestný povzdech a on si sáhne na ústa a na konečcích prstů mu vpučí temně rudý květ a on se pokřikuje, na čele na prsou na rameni a pak si zkrvavenou rukou přejeđe přes krk a můj milovaný John jediným rychlým dotekem pojmenovává tři části Jane: srdce, které jak dnes již vím patří jen jemu, a také tělo, to dítě jež už bezhlesně kleslo k zemi, a mou hlavu

Lydia Koenigová žena z Chicaga, které usekl hlavu vlastní syn v roce 1999

přeložila Lucie Horáková

děťátko máma mi říká *děťátko* na klíně mám uzlíček prádla panenka a pak tvář plná pih, chlapeček Howdy Doody, broukám si jeho jméno *Howdy Doody* vodící provázky složené, není to panenka ale líbí se mi jeho pevné nohy a paže, které pod oblečením nahmatám jako by to byly opravdové kosti, Michiganské jezero při západu slunce barva zašlé mosazi ruka v mém klíně a on se mě té noci na střeše mrakodrapu zeptal jezero tak temné že ani není vidět a pak moje *děťátko* můj vlastní chlapeček kosti kdesi hluboko v něm že je ani necítím, oblékám ho do růžové protože si myslím že na tom nezáleží chovám ho *děťátko* a pak ho zavínu a na nose má pihy a smrdí močí z postýlky nesu velkou hromadu potřísněného prádla a už na mě čeká Vanish, čistící síla Vanishe a Persilu a Sava a muž je pryč a *děťátko* pláče celou noc, i když už žádné dítě není vrátil se a říká *pomoz mi najít žílu pomoz mi tu žílu napíchnout* a já nemůžu, vezmu haldu jeho pomočeného prádla do prádelny dole ve sklepě a tam je chladno a je to tam cítit jako u jezera když není hezky a já je peru a suším a sedím v tom setmělém sklepě a držím to prádlo v klíně moje *děťátko* kdesi za sebou slyším hlas svého *děťátka*

Marie-Jean Bécu (hraběnka du Barry) milénka krále Ludvíka XV., popravena gilotinou z rozhodnutí francouzského Revolučního tribunálu v roce 1793

přeložil Antonín Jurečka

padá sníh po Seině tiše plují kusy ledu a já ze zimy vcházím do tepla ve tváři mi mravenčí od mrazu, stoupám po příkrých úzkých schodech Monsieur Glück se kolem mě protlačí a schází dolů a pobrukuje si pár tónů nějaké smutné melodie a mě dál vedou za loket chodbou a nyní stojím u jeho lůžka, Monsieur Voltaire, a on mě vezme za ruku přitáhne si ji ke tváři a špičkou dlouhého nosu se dotkne jejího hřbetu a lehce mi políbí prsty a dýchá přerývaně jako můj král, sedím u Ludvíka a v matném světle svíček ani nevnímám černé puchýře neštovic ale slyším jak se jeho dech ztěžka dere z těla a skloním se k němu a zašeptám *můj pane, za tohle může to dítě, které jste si přivedl do postele* a já ho popadnu za zápěstí a pevně stisknu a Monsieur Voltaire zvedne tvář od mé ruky a v koutku úst má tenký pramínek krve a vědoucne přimhouří oči a říká tiše *vždyť je to všechno jenom hra, má drahá* a já se ptám *je pravda že potom už nebude, kde by mě můj král mohl opět sevřít v náručí* a on sklopí oči *ať už nebe a peklo je anebo není, obávám se, že s Ludvíkem už se ne-setkáte* a teprve když promluvíím pochopím proč tomu tak vlastně je *pak je vše jak má být*

Německá překladatelská dílna

vedli Tomáš Dimter a Vratislav Slezák

České a německé vtipy se zásadně liší.

Zejména tím, že český má na konci pointu a německý sloveso.

Hallo, Dieb!, der vom Freitag auf Samstag in der Hittisauer Str. 5 die Korb-Rattan-Sessel mit rundem Tisch von der Terrasse gestohlen hat, kann die dazu passenden Polster bei mir abholen. Der Besitzer.

Milý zloději, který jsi mi v noci z pátku na sobotu v Šolcově ulici č. 10 ukradl ratanová křesílka a kulatý stůl z terasy, stav se u mě ještě pro podsedačky. Majitel.

Metzger sucht einen tüchtigen jungen Gehilfen zum Ausweiden, Zerteilen und Bedienen von Kunden.

Rezník hledá zdatného učně na porážku, porcování a obsluhu zákazníků.

Im Gästebuch einer Kunstgalerie befindet sich in der Rubrik „Grund des Besuches“ die Eintragung: Wolkenbruch.

Z návštěvní knihy galerie Karla Samšínáka. Kolonka důvod návštěvy: Průtrž mračen.

Tafel an einem Gasthaus: HIER SPRICHT MAN ACHT SPRACHEN. Ein Tourist fragte den Wirt, der kaum Englisch spricht, wer denn hier acht Sprachen spreche. Dieser antwortete: „Die Gäste.“

Na jednom soboteckém hotelu visela cedule: ZDE MLUVÍME OSMI JAZYKY. Turista se zeptal recepčního, který sotva zvládal angličtinu, kdo že tady těmi osmi jazyky mluví. Odpověď zněla: Hosti.

Im Jahr 1985 wird es mehr als 100 Millionen Autos geben. Wenn Sie über die Straße wollen, gehen Sie am besten gleich.

V roce 2016 bude na světě více než miliarda aut. Chcete-li přejít ulici, udělejte to raději hned.

Besucht den Viehmarkt in R.! Ihr werdet dort viele Freunde treffen.

Navštivte náš dobytčí trh! Jistě tam potkáte spoustu přátel.

Zdroj: *Ehepaar sucht gleichgesinntes, Stillblüten aus dem Anzeigerwald.* München: Deutscher Taschenbuchverlag, 1987.

Tvůrčí psaní poezie

sedmikusový výběr z účastnických prací. Dílnu vedl Jonáš Hájek

Variace na Jakuba Řeháka

Jana Škardová

Psáno na schodech

Medvědice zdraví nočního opilce,
potácí se domů. Potom
se probouzí celý dvůr.

Výkřiky, vztek, láteření do tmy.
Parkety vržou, schody uhýbají
při pádech, přemetech, skocích.

Paprsky pronikají zčernalými mraky
Pohledem přes pavučinu začíná
tento vandr.

Nevím nic o tomto lese,

jen klání statných borovic,
jen šepot vánku v listoví

je slyšet.

Pohyb brouků
pod kůrou ztrouchnivělých stromů,
záblesky v mysli.

Šero provoněné jehličím. Bublající pramen.

K večeru pískají rejsci.
K ránu čířikají ptáci.

Cokoli mezi tím - všední dny,
osamění a stesk, kdykoli zavřeš oči.

Alkajská strofa

Markéta Vlková

To divné schéma, labyrint přízvuků.
Tak tvoř a skládej. Hölderlin sleduje.
Co slabik do mozku se tlačí.
Šrámkova Sobotka. Hanba jambům.

Ve formě bloudit, v obrazech oslavných.
Jen žár a patos. Komu však zazpívat,
když není nymf a trubadúrů?
Dnes už se nechodí. Leda v básních.

Svou stopu zanech, odkaz svůj metrický,
kde *Splavem* hučí cynické vědění.

A každý přízvuk na svém místě.
Alkajští básníci. Těžký život.

Důchodci pod zámekem

Martina Jurčková

Pod zámečkem na kopci
hádají se důchodci.

Už tam stojí hodiny,
přítom nečtou noviny.

„Pane, za mejch mladejch let,
rozzuřil se první kmet,

„všechno bylo čisté, bílé,
čekají nás perné chvíle.“

A ten druhý odpoví:
„Pravdu máte, to se ví.“

Jejich slova nad silnicí
odráží se v půlměsíci.

Slunce svítí...

Eliška Sýkorová

Slunce svítí
jako každý ráno
jako každý den někde na světě nějaký slunce svítí
Mý myšlenky spí
jako každý ráno
jako každý den ne a ne se probudit a konat něco smysluplného
A lidé
miliony nevyřčených pravd a lží
jako v tranzu
pokouší se něco smysluplného vytvořit a přitom jsou
myšlenkami u cizích myšlenek
Všichni mlčí
jako každý ráno v každém koutě týchle planety
jako každý den

Co Bůh? Člověk?

Otakar Hybner

Co Bůh? Člověk?
What the fuck?
Co já? Co ty?
What the fuck?
Bože svatý?
What the fuck?
Já hřích, pych, lest a vychcanost:
Tys dead.
Já hnus, vřed, puch a zasranost:
Tys dead.

Můj muž má hlas pouštní bouře

Věra Punčochářová

Zavibroval telefon.
Díky správnému atmosférickému tlaku
je signál skoro skleněný.

„Promiň...“
„Vždyť já se nezlobím.“

Lžu jak když tiskne.
Brečím jako dítě.
Snad se mi stýská.
Snad jsem viděla svou existenci jen ve tvé identitě.

Můj muž má nohy baobabu.
Můj muž má rty jako granátová šťáva.
Můj muž má hrud' rozprostraněného jehlanu.
Můj muž má ruce stoletého cedrového háje.
Můj muž má paže, které snesou balvan z olivové hory.
Můj muž mlčí, ale jeho hlas rozfouká místnost jako pouštní bouře.

Ale jsem to já, kdo má tak bílé nohy, že nebudeme potřebovat lampu.
Jsem to já, kdo zpěvem utiší bouři.
Jsem to já, kdo ti dá napít kořeněného vína z růžových bradavek.
Jsem to já, kdo pro tebe schovává datle v klíně.
A jsem to já, koho tvůj olivový kámen jednou zavalí.

Zamáčknu tlačítko a položím telefon na stůl.

Znovu začne vibrovat.

Tvůrčí psaní prózy

vedl René Nekuda

Loutkař

Tereza Makovská

Tereza Makovská píše: „K napsání této povídky mě inspiroval rozhovor číslo 15 z projektu Hakuna Matata. Chadrick Didacus tam říká, že na současném světě by chtěl změnit vnímání lidí a že on sám by chtěl být Idea creator, neboli tvůrce myšlenek. V tom vidí svůj talent a svůj potenciál. Vytvořila jsem proto postavu loutkaře, který má právě takové nadání. I když Chadrick to nejspíš myslel trochu jinak...“

Čekal, až udělá chybu. Dřív nebo později ji udělá každý. Adam Pearson patřil do kategorie „později“, to si Simmons dobře uvědomoval. Sledoval ho už několik měsíců bez většího úspěchu. Věděl, že je to lump. V duchu si představoval, jak okrádá důvěřivé stařenky o jejich věkem zašlé šperky a řádné rodiny o celoživotní úspory. Místní policejní oddělení o něm přitom dokázalo nashromáždit jen velmi málo informací. Především nikdo nevěděl, kde bere peníze, které pak bezostyšně rozhazuje v drahých restauracích, barech a nočních klubech. Na jeho jméno nebyl veden žádný bankovní účet a vše platil hotově. Jednou ale musel uklouznout a Simmons cítil, že to bude brzo. Pořád před sebou viděl ten samolibý úsměv na jeho sotva dospělém pihovatém obličejí. On sám trávil celé dny přímo na ulici nebo ve služebním voze jeho sledováním, v noci se mu o něm zdálo. Chtěl se ho zbavit. Přál si dostat ho z města a navždy na něj zapomenout. Přestože právě nebyl ve službě, tajně Pearsona sledoval i teď.

Ten si zrovna dopřával oběd v drahé italské restauraci na hlavní třídě, jako obvykle sám. Simmons postával na protějším chodníku a čekal, až vyjde. Společnost mu dělala pouze kelímek stydnoucího kafe a oprýskaná městská informační tabule. Všechny zprávy, které uváděla, měl

dávno přečtené. Starosta zve občany na veřejnou debatu o územním plánu, správa městské zeleně žádá, aby si majitelé uklízeli po svých zvířecích miláčcích, Dětský domov svaté Heleny prosí o jakékoli peněžní či věcné dary pro nebohé sirotky. Zadával se na fotografii osmnácti dětí ve dvou řadách, z nichž nejmladšímu mohly být asi čtyři roky a nejstaršímu kolem patnácti. Vpředu uprostřed seděla dívka s černými kudrnatými vlasy a s hlubokými černými očima. V jejím pohledu se zračila úpěnlivá prosba o pomoc. Taková, která vám vytáhne z kapsy dvacet babek, ani nevíte jak.

„Děkujeme za návštěvu a přejeme vám krásný zbytek dne. Brzy na shledanou,“ odvykládal portýr naučenou frází, když Pearson opouštěl lokál.

Pearson počkal, až kolem přejde skupinka dětí a vmísil se do davu. Simmons ho po očku sledoval. Počkal, až zahne za roh, a vyrazil za ním. Ponechával mezi nimi deseti- až patnáctimetrovou mezeru. Nebál se, že by se mu ztratil. Ne s jeho výškou a výraznými zrzavými vlasy a ne se Simmonsovými dvacetiletými zkušenostmi detektiva. Sledoval, jak jeho zrzavá hlava poskakuje nad okolním davem. Držel se ho až k hlavnímu vchodu do místní pobočky centrální banky. Následoval ho dovnitř.

Ve staré budově bylo chladno a šero. Několik klientů čekalo trpělivě v řadě, dva další již postávali u otevřených přepážek a čekali na vyřízení svých požadavků. Pearson ignoroval frontu a zamířil rovnou k právě uvolněné přepážce číslo tři. Nikdo z čekajících překvapivě neprotestoval. Dál tam jen tak mlčky stáli s přitroublým úsměvem na rtech. Jeden jako druhý. Stádo tupých ovcí. Ze stěny na ně shlížely prosebné oči osiřelé dívky z plakátu.

Simmonsovi nebyla zima, přesto mu přejel mráz po zádech. Přes svoje letité zkušenosti pocítil nervozitu. Žaludek se mu stáhl napjatým očekáváním. Přišla ta chvíle. Už to nebylo jednou, někdy, snad, bylo to teď a tady. Dostane ho. Chytí ho při činu. Poloprázdná banka, podřimující hlídač, pořádně nevyškolený personál maloměstské banky. Simmons pátral pohledem po zbrani schované pod kabátem nebo v kapse. Až ji vytasí, bude muset jednat, a to rychle. Nenápadně se přemístil doprostřed haly, tak aby se nacházel mezi Pearsonem a nic netušícími civilisty, kdyby mělo k něčemu dojít, a také aby slyšel rozhovor Pearsona s ženou za okýnkem.

„A kolik peněz byste potřeboval?“ ptala se žena klidně.
„Myslím asi dvě stě tisíc dolarů. Jestli by vám to nevadilo,“ odpověděl bezelstně. Omluvně klopl oči k zemi a téměř se červenal.

„Ale vůbec ne, to je v pořádku. Počkejte minutku, přivedu šéfa, sama nemám oprávnění takový obnos vydat,“ s těmi slovy zmizela v zadních dveřích.

Pearson dál nenuceně stál u okýnka, jakoby nic. Simmons nechápal, co se to děje. Je Pearson tak naivní, že věří, že prostě dostane, o co si řekl? Bankovní úřednice už určitě dávno zavolala policii. Namísto ředitele s sebou přivede nejspíš pár uniformovaných policistů s vytasenými zbraněmi a připravenými želízky, jen je zaklapnout.

„Dobrý den pane, vyrozuměl jsem, že potřebujete jistý finanční obnos a my vám s tím můžeme pomoci. Je to tak?“ Ředitel banky se svižnými kroky blížil k přepážce.

„Ano, je to přesně tak.“

„Vydržte chvíličku, hned to bude!“ Drobný mužik se energicky přemístil zpět do zadní části banky, skryté zrakům veřejnosti.

Simmons se rozhlédl. Ostatní návštěvníci banky stále netečně hleděli do prázdna a mlčeli. Ti, kterým se už dostalo žádaných služeb u okýnek, budovu opustili. Nikdo další se ani nepohnul, takže dvě přepážky teď zůstávaly prázdné.

„Sýr,“ řekl někdo.

„Jak jako sýr?“ zeptal se vedle stojící muž. Nebylo zřejmé, jestli k sobě patří, nebo ne, vzhledem k rozdílnému věku a oblečení náležícímu do různých společenských vrstev Simmons odhadoval, že spíš ne.

„Dal bych si sýr. Pořádněj, vyzrálej, s dírama.“

„Jo,“ druhý muž uznale pokýval hlavou. „Ba že jo.“

Zbytek osazenstva stále mlčel.

Ředitel banky se vrátil s tlustou obálkou a předal ji Pearsonovi.

„Budete si to chtít přepočítat?“

„Není třeba, věřím vám.“

Ředitel se zatetelil blahem a zase odkráčel. Pearson sebral obálku, otočil se na patě a vyšel na ulici. Život v bance se ve vteřině vrátil do normálu. Dva muži a jedna žena ze začátku řady přistoupili k volným přepážkám a předložili své žádosti k vyřízení. Simmons vyběhl ven za Pearsonem.

„Stůjte!“ zavolal na něj od dveří.

Pearson se na něj otočil a nevypadal přitom ani překvapeně, ani posměšně a rozhodně ne vyděšeně. „Nemusíte mě pořád sledovat, pojdte se mnou, jestli chcete.“

„Cože? Totiž, ovšem, jasně, jdu s váma.“

Kráčeli bok po boku a lidé jim ustupovali z cesty. Simmons to vydržel asi minutu.

„Co to má znamenat? Co to bylo v té bance? Co jste zač? Jak...“

„Jedno po druhém, nebo si ukousnete jazyk.“

Simmons se zhluboka nadechl, napočítal do deseti a pak pomalu vypustil všechny vzduch z plic. V hlavě mu to zatím šrotovalo na plné obrátky.

„Kam to jdeme?“

„Uvidíte. Jestli se mnou nechcete jít, nemusíte. Vaše věc.“ Simmons to zkusil z jiného konce. „Co se to stalo v té bance? Co jste řekl té ženské?“

„Jen jsem slušně požádal o peníze.“

„A ona vám je jen tak vydala?“

„Přesně tak.“

„Čí peníze to jsou?“

„Teď už moje, ne?“

„Čí peníze to byly předtím, sakra? A nehrajte si se mnou!“

„Nevím. Lidí. Věřitelů banky.“

„Nesmysl. Proč by vám je dávali?“

„Mám přesvědčovací talent. Lidé mi obvykle dávají, co chci. Odjakživa. Byl jsem takové to dítě, které dostane všechno, na co si ukáže.“

„To nestačí.“

„Mně ano. Jsem trochu jiný než ostatní. Podívejte.“ V ruce držel Simonsovu peněženku. Dlouhými štíhlými prsty počítal jednotlivé bankovky.

„To nemůžete! Jak jste mi ji krucinál sebral?“

„Nesebral. Dal jste mi ji. Pěkně jsem poprosil. Dal jste mi ji rád. I teď vás těší, že jste mi mohl pomoci. Není-liž pravda?“

„Ale ovšem. To není žádný problém. Nechte si ji.“ Simmons se uculoval. Byl na sebe pyšný jako malé dítě, když potěší rodiče vlastnoručně vyrobeným dárkem.

„Na cože jste se to ptal?“

„Ach ano. Na co vlastně? Ehm... Promiňte, nějak mi to asi vypadlo.“

„V pořádku. Poradím vám. Chtěl jste se zeptat, jak to dělám. Ve zkratce... V podstatě vám vnuku myšlenku, jakou chci. Takže když něco potřebuji, nemusím si o to vlastně ani říkat. Dáte mi to sám. Můžu vás obrát o poslední cent. Můžu vás donutit spáchat vraždu. Cokoli.“

„To prostě není možný, tomu nevěřím.“

Starší paní v květovaných šatech, která šla v protisměru, se na místě otočila a připojila se k nim. Cupitala vedle Simonse v nepohodlných lodičkách, aby stačila jejich

tempu a důvěrně se k němu naklonila.

„Je to tak, věřte mi. On vám do hlavy vkládá myšlenky. Vytváří vám v mozku vaše vlastní nápady. Říkáte, co chce, abyste řekl, líbí se vám, co chce, aby se vám líbilo.“ Neúměrně protahovala samohlásky, když mluvila. Jednotlivá slova vyslovovala jasně a zřetelně jako učitelka na základní škole. Rychle se rozhlédla na obě strany.

„A když se tak rozhodne, nebudete si nic z toho ani pamatovat,“ dodala šeptem. V tu ránu se opět otočila a pokračovala v chůzi původním směrem. Trochu kulhala, jak se snažila ulevit odřiveným chodidlům.

Simmonsovi to začínalo docházet. Pearsonovi je jedno, jestli ho někdo sleduje, jestli ho při něčem přistihnou. Když bude chtít, ještě mu i pomůže.

„Hm, sýr. Dal bych si. Takovej ten s dírama,“ zaslechl v davu za sebou.

Pearson na něho spiklenecky mrkl.

Zabočili na šterkovou příjezdovou cestu, která protínala rozsáhlou okrasnou zahradu. Procházeli alejí vzrostlých dubů, přímo před nimi se tyčil veliký dům ze žlutého písčivce. Na stěnách ho zdobily výklenky lemované drobnými ornamenty. Ve všech čtyřech rozích špičaté střechy se nacházely černé ocelové chrliče znázorňující bájně nestvůry. Leskly se v odpoledním slunci a zlověstně cenily své černé tesáky na kolemjdoucí. Na spodních oknech stály truhlíky s květinami. Simmons ten dům poznával. Před jeho průčelím byla pořízena fotografie z tabule, kterou si dnes prohlížel. Sirotčinec svaté Heleny.

Vešli do foyer starého domu. Čekala je tam postarší dáma, nejspíš ředitelka. Beze slova přijala obálku z Pearsonových rukou. Zpoza její dlouhé sukně vykukla kudrnatá holčička s černými očima. Usmála se na Simonse, pak její pohled spočinul na Pearsonovi.

„Díky, Adame. Až tě budu potřebovat, zavolám si tě. Teď můžeš jít.“

Simonse napadlo, jak absurdní celá ta situace je. A taky, že si z ní nejspíš za pár okamžiků už nebude nic pamatovat. A nejen on.

Experiment

Ester Prokešová

Ester Prokešová ke své povídce píše: „Z dotazníků v projektu Hakuna Matata mě nejvíce zaujal Franckline s číslem 12. Součástí dotazníku totiž byla také otázka, čeho se dotazovaný nejvíce bojí. Franckline odpověděl jednoslovně. Bůh. Tato odpověď mi přišla trochu děsivá a zároveň velmi inspirativní. Výsledkem je toto.“

Pokusný objekt zrovna utíkal temnými uličkami fantaskního města. Tobiáš se zakabonil. Nedokázal říci, jak to funguje, ani proč to dělá, ale pouhou myšlenkou nechal loutku zakopnout. Prohlížel si scénérii pod sebou. Bezbarvé hranoly se tyčily k Tobiášovým očím, mokré dlaždice v ulicích mezi nimi se pod pouličními lampami leskly a figurka v koutě se pokoušela vstát. Už jenom hromy a blesky tomu chyběly. Celé se mu to zdálo jako klišé. Na druhou stranu si nedokázal představit lepší kulisu pro nadcházející zkoušku. Loutka ho nepřestávala fascinovat. Procházela obtížemi často kostrbatě, ale vždy se vynořila na opačném konci. Snad roztrěsená, snad úplně bez sebe, ale vždy prošla. Zaměřil se na nynější situaci a bez slitování vedl skupinu temných protivníků v kruhu kolem oběti. Nic lepšího ho nenapadlo. Pozorně zkoumal reakce loutky. Čekal strach, slabost, náznak vzdávání se. Jak se neurčité postavy přibližovaly, človiček v rohu postupně projevoval téměř všechny tyto příznaky. Strach pomalu přecházel v jakési záchvaty, slabostí se obět choulila do klubička, ale zatím se nevzdávala. Ani když byli protivníci na deset kroků od ní. Tobiáše zalil pocit soucitu. Něco, co při tomto experimentu cítil málo-

kdy. Přesně cílenou myšlenkou nechal stíny zmizet. Človíček zmateně vstával. Bylo těžké zvyknout si na něco takového. V poslední době se mu ale stávalo tolik nepochopitelného, že propadal lhostejnosti a odevzdání. Tobiáš se znova zamračil. Pořád se mu nedařilo objekt v krajních situacích dostatečně rozrušit. Chtěl vidět, jak vypadá skutečná bezmoc. Chtěl vědět, co si myslí loutka o příčinách svých podivných nočních můr. Zároveň vyžadoval od objektu svého pokusu vzdor. Čekal, že se mu dostane nenávisti. Chtěl vidět, jak silné emoce prosakují navenek. Hnala ho bezbřehá zvědavost.

Rychle změnil kulisy. Pod jeho očima se rozprostírala poušť. Úmorná, nepředstavitelná pustina, ve které byl panáček jediným zachytným bodem. Upadl. Opět na popud Tobiáše. V zoufalství ležel na duně a přál si zemřít. Místo toho se před jeho zrakem zavlnil vzduch a on spatřil svou sestru. Svou malinkatou sestřičku v den pohřbu. Tenkrát žadonil, aby v té rakvi mohl ležet on sám, ale věděl, že by mu byla malá. Byl to první den, kdy měl opravdu opravdový strach. Báł se o svou sestřičku, co s ní bude dál. Byl to první den, kdy se opravdu modlil. Byl to den, kdy se nejvíce báł, že mu Bůh odpoví. Ač v modlitbách prosil o odpověď, nechtěl vědět. Chtěl si dál představovat, že jeho sestřička přebývá v těch nejšťastnějších vzpomínkách, prožívá je znova a znova a báł se, že Bůh je krutý.

Tobiáš netušil, co konkrétně má postavička v hlavě. Věděl jen, že je to ta nejčernější černá díra. A v tu chvíli si uvědomil, čím způsobí kýženou reakci. Objeví se mu. Dá se vidět. Způsobí zjevení a konečně na vlastní kůži ucítí, jak emoce lezou ven. Jak na něj dopadají a páli ho. To je zkušenost, kterou hledá. Bude se vydávat za Boha. To on může loutku ovládat. S nanejvýš vzrušujícím šimráním zvědavosti poodhrnul ten neviditelný závěs, který ho dělil od dění jeho experimentu. Sledoval loutku, která s hlavou zarytou v písku vzlykala.

„Smrtelníku, pohleď, to všechno je mé dílo. A všechno jen pro tebe. To všechno je tvé osobní peklo. Co tomu říkáš?“ Tobiáš očekával snůšku palčivé nenávisti a byl na ni zvědavý.

Panáčkův hlas byl přidušený pískem. „Bojím se. To jsi chtěl celou dobu slyšet? Tak tady to máš, Bože! Jsem vyděšený k smrti. A ty jsi toho strachu příčinou.“ Zdvihl hlavu a Tobiáš se podíval do vlastních očí.

Papoušek

Apolena Vacková

Tento text vznikl jako stylistické cvičení, jehož zadáním bylo popsat v deseti minutách jedno sobotecké místo, aniž by přitom byly použity vizuální vjemy.

Kroky na šterku a syčící voda. Asi z kašny. Cvak. Někdo odemkává dveře a startuje motor. Bouchnutí, auto se rozjíždí a trochu škytá. Zašustění peří a kašna dál chrlí proudy vody. Teď! Ostrá rána a tříštivý zvuk. Spouští se alarm a na okamžik přehlušuje všechno kolem. Houkačky střídající nízké a vysoké tóny jeden za druhým se rychle přibližují. Pár nohou běží kolem, naskakuje do čekajícího auta a sešlapuje plyn až k podlaze. Terén se mění, auto přejíždí dlážděnou ulici a s hvízdajícím smykem se řítí do zatáčky. Zaskřípění brzd a plechový náraz o beton. Nějaká žena křičí, hlas se ztrácí v hluku místního rozhlasu. Co je to tady rozsypané na zemi? Ptačí zob...?

Tvůrčí psaní rozhlasového dramatu

vedli Kateřina Rathouská a Aleš Vrzák, zvuk Ladislav Železný

Tereza Mácová: Štípátko

Úvodní znepokojující hudba.

Z koupelny je slyšet pravidelný zvuk kovového štípání. Cvak, cvak, cvak.

Ž předstírá se po chvíli ozve milé zavolání ženy.

Žena: Karle?

Zvuk štípání pokračuje a zesiluje: Cvak, cvak, cvak.

Žena naléhavěji: Karléé?

Zvuk štípání pokračuje a graduje.

Slyšíme kroky ženy, která jde chodbou, a zatukání na dveře.

Žena znepokojeně: No tak, Karle, co je?

Žádná odpověď. Dál se ozývá jen cvakání: Cvak, cvak, cvak.

Žena zpanikaří, zabuší na dveře, zkusí kliku – je zamčeno, zalomcuje s klikou.

Žena vystrašeně: Karlééé!!!

Zvuk štípání a hudba vygradují, chlap, který je celou dobu v koupelně, zarve – smrtelný řev.

Žena zakřičí neééé a buší na dveře: Karle, Karlíčku, co ti je? Otevři!!!

Chlap po chvíli otevře dveře.

Chlap: Co tu ječíš? Nemáš prosimtě nákou náplast na palec?

Beatrix Křížová: Slušnost je slušnost

Tatínek (*do telefonu, laskavě, vlezle*): Ano, ano, paní Nováčková, samozřejmě, rád to udělám. (*zavěsí*) Ta Nováčková... bóže, ta je ale neschopná, čarodějnice jedna!

Dítě (*zvědavě, naivně tázavě, trochu se bojí*): Tatí, ta paní je čarodějnice?

Tatínek (*pomalu a racionálně vysvětluje situaci*): Jakoubku... Jak bych ti to vysvětlil... Věci někdy nejsou tak, jak se na první pohled zdají. Sice víme, že je čarodějnice, ale patří ke slušnému vychování, že jí to nebudeme říkat.

Dítě: Takže není čarodějnice?

Tatínek: Dávej teď dobrý pozor. Neznamená to, že není čarodějnice, protože ona ve skutečnosti JE čarodějnice, ale kdybys jí to řekl do očí, bude si o tobě myslet, že jsi nezdvořilý, a urazí se. Chápeš?

Dítě: A co jí teda mám říct?

Tatínek: No... že je princezna.

Dítě: Vždyť je čarodějnice – i tys to říkal.

Tatínek (*skočí mu do odpovědi, už trochu naštvaně*): Ale no tak – jak jsem ti to vysvětloval? Musíš jí říct, že je princezna. To je slušnost! A basta!

Maminka: Jakoubku, poslouchej tatínka a nezlob. Slušnost je slušnost.

Dítě: Mamííí, ty jsi princezna!!!

Dílna literárně interpretační

vedl Petr Šrámek

Letos jsme se zaměřili na četbu závažných, přitom nerozsáhlých textů, jako jsou zjevení, sny, mýty, věštby, proroctví, vnitřní pláče a apely – pojaté jako variace, ornamente, parafráze či cykly. Věnovali jsme se dvojicím malých vedlů Karla Jaromíra Erbena, Jana Nerudy, Richarda Weinera, Františka Halase, Jiřího Koláře, Josefa Kainara, Jaroslava Durycha a Josefa Jedličky. Speciálně pro Splav! píšeme 59 slov o...

... o Kainarově básni *Stríhali dohola malého chlapečka* a Kolářově cyklu *Co mohou zanechat mrtví*

Nesouvisějící obrazy se prolínají: holičství a řeznictví, chlapec a dívka, Kainarova růžová bandaska a Kolářovi růžoví červi. Ironizující deminutiva prostupují prostorem, avšak ani domnělý hlas dítěte neobhájí nevinnost – nevíme, kdo mluví ke komu. Ale co když promluví Mosazný talíř po pravici či přímo Anděl? Zkrátka i jediné otočení železné židle znamená obrát o více než 360°. Svět se zatočí.

... o Nerudově povídce *U tří lilii* a Weinerově povídce *Procházka po Petříně*

Dvoji pražské šílenství. Neruda z romantických klíšé vystavuje okamžik touhy: žena, noc, bouře, hrob, kosti. Bez vhledu do charakterů postav věřit v nápaditou prvoplánovost? Čtenářská výzva jako estetický činitel. Weiner z triviálních střípků sestavuje mozaiku absurdnosti lidského počínání. Je tu snad někdo, kdo ještě nezná svého dvojníka? Dvě hry narušující přesvědčení o charakteru, ba existenci jedné z hlavních postav.

... o Halasově skladbě *Staré ženy* a Kainarových vánočních příbězích

Poezie proměn a kroužení: verše jako monumentální pečet a jako osvobodivá bezmoc. Zrcadlení v unikavé přítomnosti a zázračnost v tíživé všednosti. Slavnosti života provždy vyvanulé a staré mýty bez katarze. Čili důstojenství člověka v blízkosti smrti? Traumata života nejsou traumata smrti a vice versa. Metafory ženského stáří u Halase a variování svátečního usebrání u Kainara. Míjení, utkvění, finální mezivěty.

... o Jedličkově povídce *Děti* a ukázce z Durychovy *Boží duhy*

O smrti jazykově střídme, emocionálně civilně a časoprostorově přehledně: smrt jako jednohubka. A o smrti dusivým obžerstvím, drobnopisem expresivně vypjatých obrazů a permanentním rozostřováním děje: smrt jako hostina. Oboupádně hlad po významech zasytí ten, kdo nelituje času, aby poodhalil masky a otevřel hroby. Srozumitelně ani exotično nepřináší trpělivě odpovědi, nýbrž pobízí k netrpkým otázkám. Věčnost do času, časnost navěky.

... o Erbenových snech a Weinerově cyklu *Mrtví ptáci*

Čas se cyklí do bezčasí. U Weinera od ranního otčenáše po závěrečný verš písně „Nevinný je den, jenž klíčí“ a zpět. Ve variacích modlitebních a prorockých vládne všečas. Den se vrací do úsvitu, kdy „rozespalý metař jal se měst“. Den úklid, den tečka, den potopa. U Erbena časové přepínače: ráno a půlnoc, denní a noční sny. Leda je přerušit...

Z dílny písňového textu

vedl Slávek Janoušek

Text o 4 slokách, každá sloka má 4 verše

Počet slabik ve verších sloky 11/12/11/12 (tolerováno 11/11/11/11)

V různých místech textu jsou předem dány určité verše či slova

Pavel Pelc

**Kdo mě zná dobře nemá slitování
pravda ta bývá někdy hodně ujetá**

Takové zboží to se špatně shání
ať už jsi zloděj rváč a nebo poeta

Pořád mi říkaj ty jsi ale blázen
Co z tebe vypadne jsou samé bláboly
Povíš-li větu smíchy padnem na zem
Raději zticha buď a vrať se do školy

Krást jiným slova se prý zakázalo
Stejně jsem nikdy nedal na lidi
Vezmu i větu a to už není málo
Dělám to proto že jim talent závidím

Za to že kradu stejně dávno platím
Zpívat už nesmím ani doma před dětma
Pravdu si vezmu nesmysly vrátím
A slova půjdu krást až zase **bude tma**

Jak hodnotíte práci v dílně věnované divadelní kritice?

rozhovor o jedné otázce ### Eva Marková

Petr Christov: Kritika není úchylka, kritika je stav mysli. Člověk píšící a přemýšlející o divadle by si měl umět klást otázky a pokoušet se na ně odpovídat. Je důležité, aby uměl říct, co si myslí. A protože sobotecký program nabízel celou řadu pozoruhodných divadelních počínů, měli jsme dostatek podnětů k diskusím. Cílem dílny tedy nebyla práce na precizním textu, nemáme žádné písemné výstupy, snažili jsme se o vzájemný dialog. Že to byla metoda, jak doufám, funkční, potvrzuje i výrok jedné z účastnic dílny, která, stojíc před problémem, jak zhodnotit středně večerní zážitek, zkonstatovala překvapeně sama sebou: „Já jsem úplně marná, já ani neumím říct, že tam byly lampióny a bylo to hezký!“

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Vychází v Sobotce během 59. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 4. do 11. 7. 2015. Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

